

КОМП'ЮТЕРНИЙ СЛЕНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕМОЦІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ У ТЕКСТОВІЙ ОНЛАЙН-КОМУНІКАЦІЇ

COMPUTER SLANG AS A TOOL FOR EMOTIONAL ADAPTATION IN TEXT-BASED ONLINE COMMUNICATION

Пономарьова Л.В.,

orcid.org/0000-0001-9367-5645

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови та слов'янської філології

Державного вищого навчального закладу «Приазовський державний технічний університет»

Складчикова Є.В.,

orcid.org/0009-0000-7442-7419

магістрантка соціально-гуманітарного факультету

Державного вищого навчального закладу «Приазовський державний технічний університет»

Дослідження присвячене вивченню комп'ютерного сленгу як засобу емоційної адаптації у текстовій онлайн-комунікації, зокрема його ролі у компенсації дефіциту невербальних сигналів. Актуальність теми зумовлена зростаючою значущістю цифрового спілкування, у якому емоційна складова часто втрачається через текстовий формат. Вивчення цього аспекту допомагає зрозуміти механізми адаптації мови до нових комунікативних умов, особливо у контексті глобалізації та міжкультурної взаємодії.

Метою дослідження є визначення функцій комп'ютерного сленгу, його емоційного спектру, а також аналіз взаємозв'язку між рівнем емоційного інтелекту мовців і характером використання сленгових одиниць. У роботі використано міждисциплінарний підхід, який охоплює лінгвістичний, соціологічний та когнітивно-психологічний аналізи.

Завдяки порівняльному аналізу комп'ютерного сленгу в українському, польському та російському цифровому середовищі було виявлено як спільні риси (інтернаціональність через англіцизми), так і локальні особливості. Мовні трансформації демонструють, як глобальні лексеми адаптуються до локальних культурних контекстів, зберігаючи свої семантичні функції.

Окрему увагу приділено функціям комп'ютерного сленгу: скорочення інформації, вираження емоційного посилу та соціальної ідентифікації. Сленгові одиниці виконують емоційну функцію, особливо у неформальних спільнотах, де емоційна експресія проявляється у використанні специфічної лексики.

Результати дослідження підкреслюють важливість емоційного інтелекту мовців у текстовій комунікації. Люди з високим емоційним інтелектом здатні краще адаптувати сленг до контексту, використовувати його для налагодження контакту та уникнення конфліктів. Натомість невдале застосування сленгу може спричинити комунікативні бар'єри.

Ключові слова: комп'ютерний сленг, цифрова комунікація, емоційний інтелект, інтернет-дискурс, глобалізація, цифрова культура.

The study focuses on the analysis of computer slang as a tool for emotional adaptation in text-based online communication, particularly its role in compensating for the lack of nonverbal signals. The relevance of the topic is driven by the increasing importance of digital interaction, where emotional components are often diminished in text-only formats. Exploring this aspect provides insights into how language adapts to new communicative conditions, especially in the context of globalization and intercultural interaction.

The aim of the research is to define the functions of computer slang, explore its emotional spectrum, and analyze the relationship between the emotional intelligence of speakers and their use of slang units. The study employs an interdisciplinary approach, encompassing linguistic, sociological, and cognitive-psychological analyses.

Through a comparative analysis of computer slang in Ukrainian, Polish, and Russian digital environments, both common features (internationalization through Anglicisms) and local peculiarities were identified. Linguistic transformations illustrate how global lexemes adapt to local cultural contexts while preserving their semantic functions.

Particular attention is given to the functions of computer slang, including information compression, emotional expression, and social identification. Slang units serve an emotional function, particularly within informal communities, where emotional expressiveness is manifested through specific lexicon.

The findings highlight the significance of speakers' emotional intelligence in text-based communication. Individuals with high emotional intelligence are better equipped to adapt slang to the context, use it to establish rapport, and avoid conflicts. Conversely, the misuse of slang can lead to communication barriers.

Key words: computer slang, digital communication, emotional intelligence, internet discourse, globalization, digital culture.

Постановка проблеми: В епоху сучасних цифрових технологій та глобальних комунікацій у всьому світі значного впливу набуває поява мовних систем, нових мовних явищ, зокрема комп'ютерного сленгу. Цьому сприяє поширення використання комп'ютерних технологій навіть на побутовому рівні, спілкування стає більш цифровізованим. Пласт лексики, що виник завдяки такому спілкуванню, відрізняється реаліями, що допомагають швидко і точно вираженню думки у цифровому середовищі. А отже поява комп'ютерного сленгу, як і загального, є реакцією на суспільні та культурні трансформації, він виконує роль соціального маркера, дозволяючи мовцям ідентифікувати себе як частину певної групи. Єдине, чим комп'ютерний сленг відрізняється від загального, побутового є джерело походження і сфера використання.

Комп'ютерний сленг, що зародився у середовищі програмістів і технічних спеціалістів у середині ХХ століття разом із появою електронно обчислювальних машин, на початку свого існування носив суто вузькоспеціальний, професійний характер. Проте, з розвитком технічних можливостей і їхнім виходом на широкі верстви населення, комп'ютерний сленг став не тільки інструментом передачі інформації, але й важливим засобом вираження емоцій, ідентифікатором особистості у спільноті та засобом побудови міжособистісних зв'язків. Саме зростанням ролі емоційної складової у комунікації через онлайн-платформи, де відсутність вербалізації компенсується створенням власного прошарку лексики, зумовлена актуальність цього дослідження. Вивчення емоційної складової комп'ютерного сленгу дозволяє глибше зрозуміти механізми створення, адаптації та використання сленгових одиниць для передавання емоційних станів мовців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Саме поняття «комп'ютерний сленг» у контексті розвитку мовного цифрового середовища різними дослідниками трактується по-різному. Так С. А. Мартос розглядає комп'ютерний сленг як лексичний аспект, він зазначає, що «комп'ютерний сленг – це сукупність неформальних, часто жаргонних лексичних одиниць, які виникають у середовищі користувачів комп'ютерів та Інтернету для позначення процесів, понять або явищ, пов'язаних із цифровими технологіями» [2]. З погляду функціонального підходу комп'ютерний сленг можна визначити як результат «лексичної креативності цифрових спільнот», він «використовується для спрощення комунікації, передачі технічних понять у неформальній формі

та створення групової ідентичності» [1, с. 15.]. Л. О. Ставицька підкреслює соціальну значущість цього явища. Вона зазначає, що «Комп'ютерний сленг – це соціолінгвістичний феномен, що відображає мовну поведінку певних соціальних груп у цифровому середовищі, де ключовими є принципи інформативності, ідентифікації та експресії» [3, с. 14]. Для нашого дослідження найбільш цікавою є думка І. І. Щура, який аналізує когнітивні й емоційні аспекти явища комп'ютерного сленгу. На його думку «Комп'ютерний сленг формується як засіб спрощення та кодування складних технічних понять у процесі комунікації між користувачами, він також виконує функцію емоційного регулювання в онлайн-дискурсі» [4, с. 5].

Постановка завдання. Метою роботи є виявлення особливостей функціонування комп'ютерного сленгу у текстовій онлайн-комунікації та визначення його ролі у компенсації дефіциту невербальних сигналів через аналіз емоційного спектру сленгу та його залежності від емоційного інтелекту мовців.

Мета передбачає розв'язання таких завдань:

- визначити поняття «комп'ютерний сленг» та його місце у системі мовних явищ;
- дослідити функції комп'ютерного сленгу, зокрема емоційної експресії, соціальної ідентифікації та ін;
- проаналізувати зв'язок між рівнем емоційного інтелекту мовців і використанням сленгових одиниць;
- здійснити порівняльний аналіз комп'ютерного сленгу в українському, польському та російському цифровому середовищі;
- виявити вплив глобалізації та міжкультурних чинників на формування комп'ютерного сленгу.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи погляди вчених, а також спираючись на власне бачення ми визначаємо поняття «комп'ютерний сленг», як *неформальну, креативну та динамічну частину лексики, що виникає в середовищі користувачів цифрових технологій і виконує функції спрощення, ідентифікації та емоційного регулювання в онлайн-дискурсі, при цьому тісно пов'язана з рівнем емоційного інтелекту мовців, який визначає здатність адаптувати мовні одиниці до контексту, виражати емоції та ефективно спілкуватись.*

А отже, для нашого дослідження цікавим є аналіз взаємозв'язку між рівнем емоційного інтелекту мовця та характером використання комп'ютерного сленгу.

Відсутність невербальних компонентів у комп'ютерно-опосередкованій комунікації,

таких як міміка, жести, інтонація та проксемика, є одним із ключових чинників виникнення непорозуміння у процесі онлайн-спілкування. Під час традиційної комунікації такі елементи виконують важливу функцію емпатичного та прагматичного уточнення, як-от для передачі емоційних відтінків або підтексту.

Згідно із дослідженнями Альберта Меграбіана [9] до 93% інформації у міжособистісній комунікації передається через невербальні засоби. Спілкування в інтернеті, що обмежується виключно вербальними сигналами, призводить до значного спрощення комунікативного контексту, що, в свою чергу, знижує здатність реципієнтів до інтерпретації емоційних та соціальних аспектів повідомлення. Наприклад, іронія, сарказм або гумор, які в усній мові супроводжуються інтонаційними й невербальними підказками, у текстовому форматі можуть бути сприйняті буквально, викликаючи комунікативні бар'єри або конфлікти.

На такі «інформаційні неточності» вказує і концепція теорії медіазалежності, яка пояснює, що комп'ютерно-опосередковані засоби спілкування мають нижчий рівень «інформаційної насиченості» [7].

Поряд з емодзі та емотиконами (наприклад, 😊 (радість) чи 😡 (гнів), паралінгвістичними засобами вираження інтонації (наприклад використання ВЕЛИКИХ літер) сленгові одиниці компенсують нестачу в інтернет-комунікації можливостей передачі емоційних станів, і допомагають уникнути комунікативних бар'єрів і конфліктів.

Треба зазначити, що навіть такі механізми не завжди ефективні, оскільки їхня інтерпретація залежить від культурного контексту, мовної компетентності та емоційного (кооперативного або конфронтаційного) стану співрозмовників. Як підкреслює Джозеф Вальтер [11] у своїй теорії соціальної присутності, знижена соціальна присутність у текстовій комунікації може призводити до відчуження, непорозуміння або навіть агресії, які часто посилюються через анонімність і асинхронність спілкування.

Про значення емоцій та їхній взаємозв'язок з мовою говорив Джеймс Пеннебейкер у своїй книзі "The Secret Life of Pronouns: What Our Words Say About Us" (Таємне життя займенників: Що наші слова говорять про нас). Він досліджував вплив вибору слів на емоційний стан, соціальні взаємодії та когнітивні процеси мовця. На його думку мова є важливим інструментом самовираження та емоційної регуляції. Через вибір слів можна зрозуміти, як людина сприймає власні емоції та події навколишнього світу

[10]. Аналізуючи дослідження можна дійти висновку, що вони підкріплюють нашу тезу про те, що комп'ютерний сленг може виконувати функції емоційного регулювання та соціальної ідентифікації. Д. Пеннебейкер доводить, що мова може допомогти зрозуміти емоційний стан, ступінь інтроверсії або екстраверсії мовця. А отже, його дослідження можна інтегрувати для аналізу текстів форумів, блогів, повідомлень у соціальних мережах.

Спираючись на моделі емоційного інтелекту, можна припустити, що люди, які краще розуміють власні емоції та емоції інших, здатні точніше використовувати мову, включно зі сленгом. [8]. У випадку з комп'ютерним сленгом люди з високим рівнем емоційного інтелекту мають значний корпус сленгових виразів. Вони здатні тонко відчувати емоційний стан співрозмовника, навіть у текстовій комунікації, частіше використовують сленг усвідомлено, з метою налагодження контакту чи демонстрації емпатії. На відміну від людей з високим рівнем емоційного інтелекту, особи з низьким емоційним інтелектом можуть використовувати сленг невдало, і таким чином провокувати непорозуміння.

З розвитком цифрових технологій, появою платформ для онлайн-спілкування та необхідністю адаптувати комунікацію до нових викликів, емоційна складова стає ключовою темою у дослідженнях вчених. Еволюція цієї концепції розвивалась від класичних вищезгаданих теорій невербального спілкування Альберта Меграбіана та медіазалежності Роберта Дафта і Річарда Ленджела, що поступово адаптувались до цифрового середовища Джозефом Вальтером та Лізою Фельдман Барретт, до сучасних досліджень, що зосереджені на взаємозв'язку між емоційним інтелектом та ефективністю комунікації у цифровому середовищі.

Так у 1996 році виходить робота Джозефа Вальтера «Комп'ютерно-опосередкована комунікація: безособова, міжособистісна та гіперособистісна взаємодія» (Computer-Mediated Communication: Impersonal, interpersonal, and hyperpersonal interaction), в якій автор наголошує, що текстова комунікація має знижену соціальну присутність і вимагає від мовців адаптації для компенсації емоційного дефіциту [11].

Однак вже у 2000 р.р. з'являються дослідження, які починають визначати здатність мовців адаптувати своє мовлення для ефективної комунікації у текстовому онлайн-середовищі. Зокрема, Ліза Фельдман Барретт у своїй роботі «Розв'язання парадоксу емоцій: категоризація та

переживання емоцій» констатує використання різних мовних засобів для передачі емоцій, включаючи емодзі, сленг і текстові скорочення [6].

Останніми роками важливу роль відіграють дослідження, пов'язані з використанням штучного інтелекту для аналізу емоцій у текстовій комунікації. Наприклад, А. Valahur у 2013р. досліджувала алгоритми машинного навчання для виявлення емоційних маркерів у текстах мережі Twitter, що дозволяє автоматично аналізувати емоційний контекст цифрової комунікації [5].

Сучасні дослідження підкреслюють, що використання сленгу, емодзі та інших лінгвістичних інструментів компенсує дефіцит невербальних сигналів, дозволяючи мовцям ефективніше виражати емоції та встановлювати соціальні зв'язки у цифровому середовищі.

Найбільш виразне втілення емоційна складова комп'ютерного сленгу знаходить у текстах геймерських діалогів, наприклад діалог, що може свідчити про низький рівень емоційного інтелекту: « – *Вибачайте, не встиг забрати аптечку. Здавалося, що встигну. – Та ти ж рак, а не гравець! Такі катки навіть у новачків не зливають», або високий рівень емоційного інтелекту, наприклад: « – *Нарешті почала грати у той шутер, про який ти казав. Така імба, що я навіть затягнулася на всю ніч! – Радий, що ти оцінила. А з якою зброею ходила? Я тут якраз апнув свою прокачку».**

Аналіз комп'ютерного сленгу з погляду функціональної лінгвістики дозволяє виділити декілька ключових функцій, враховуючи не лише його лексичне, а й прагматичне значення.

Наприклад для підсилення емоційного посилу у відсутності невербальних засобів використовуються сленгові одиниці та вирази, що характеризуються лексичною ексклюзивністю. Під потреби створюються нові слова або адаптуються існуючі: «*Глупство. П'ятника і куріння вбивають. А процес навчання навпаки. Ото що ви пишете то відмазка чого не вчиться»* (<https://forum.lvivport.com/>). Комп'ютерний сленг також виконує функцію скорочення інформації або спрощення складних технічних понять, наприклад: «патч» (update), «баг» (bug), «креш» (crash). Часто сленг використовується як спосіб креативного самовираження або для створення грайливої атмосфери, наприклад: «*Profit – не пожрані шурами ніштяки і няшність у будь-який час доби».* (<https://lurkmore.media>).

Функція сленгу змінюється залежно від комунікативного контексту, лексика адаптується залежно від платформи, наприклад, у професійному чаті може використовуватись «апдейт», тоді як у неформальному – «обнова».

Одним із найважливіших аспектів адаптації онлайн-комунікації та наближення її до усного мовлення є емпатія – здатність розуміти та враховувати емоційний стан співрозмовника. Підбір слів з позитивним або негативним значенням, використання сленгу для демонстрації причетності до певної спільноти, індивідуалізація повідомлень через використання ексклюзивних сленгових одиниць – все це допомагає мовцю створити інструменти емоційної експресії у цифровому середовищі.

Використання сленгової лексики у професійних чатах (наприклад, серед програмістів, дизайнерів, тощо), крім технічної та комунікаційної, несе також і соціальну та емоційну функцію. Додавання до технічної термінології певних гумористичних або неформальних компонентів вносить емоційну складову, що є важливою навіть у контексті технічних дискусій, наприклад: «*Ця фіча ще сира, краще її зарелізити пізніше».* Використання розмовних конструкцій і неформальних виразів підкреслює неофіційний характер спілкування навіть у професійних чатах, наприклад, про бажання особи стати програмістом: «*А то що ви сидите за компом і дивитесь кінушки це не значить що ви майбутній програмер».*

Оскільки комп'ютерний сленг активно інтегрує англіцизми, його можна вважати інтернаціональним явищем. Наприклад термін «патч» (від англ. «patch» – виправлення) звучить і використовується однаково у трьох слов'янських мовах, наприклад: «*Для оновлення програми необхідно завантажити останній патч з офіційного сайту»* (укр.); «*Aby naprawić wykryte błędy, deweloperzy wydali nową patch»* (пол.); «*Новый патч для игры добавляет несколько уровней и улучшает графику»* (рос.)

В той же час, деякі сленгові слова мають диференційовану локалізацію і набувають певних культурних відтінків, наприклад слово «cringe» в українську мову запозичується за допомогою транслітерації як «крінж» і зберігає своє значення (*відчувати сильний дискомфорт, сором чи збентеження*), використовується у подібному контексті, здебільшого, серед молоді та в інтернет-дискусії. Водночас у польській мові спостерігається процес семантичної реновації, як-от «żenada» (незручність), зберігає значення, але набуває локального культурного маркування. У російській мові аналогом «cringe» стає «запшвар», який має локальне походження і виступає прикладом лексичної субституції, має етнокультурний відтінок і частіше використовується в значенні соціального осуду або повної дискредитації особи.

Висновки. Отже, комп'ютерний сленг є не тільки лексичною інновацією, а й важливим інструментом емоційної адаптації усного мовлення до онлайн-комунікації, компенсуючи дефіцит невербальних сигналів у цифровому середовищі. Разом із емодзі, комп'ютерний сленг демонструє свою багатофункціональність і допомагає мовцям подолати обмеження текстового формату і адаптувати сленгові вирази до контексту, залежно від рівня емоційного інтелекту відправника та реципієнта. Він виступає заміником невербальних сигналів, як-от міміки, жестів, інтонації. Емоційний спектр комп'ютерного сленгу варіюється від позитивних до негативних проявів, залежно від комунікативного контексту.

Використання англіцизмів є спільною рисою, що об'єднує мовні спільноти в умовах глобалізації. А порівняльний аналіз українського, польського та російського комп'ютерного сленгу показує інтернаціональність цього явища, водночас підкреслюючи унікальні культурні особливості кожної мови.

Наше дослідження не є вичерпним і подальші розвідки можуть зосередитися на сленгу в інших цифрових спільнотах, таких як блоги чи соцмережі, а також на аналізі впливу соціальних факторів (вік, стать, професія) на використання сленгу, що дозволить глибше зрозуміти динаміку розвитку комп'ютерного сленгу та його роль у сучасній цифровій культурі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Груша Т. Підлітки. Підлітковий сленг. Як з ним боротися? Дитина. 2012. № 3. С. 15.
2. Мартос С.А. Молодіжний сленг як складова мови міста. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Філологія». 2004. № 632. № 42. С. 240–243.
3. Ставицька Л.О. Арго, жаргон, сленг. Київ: Часопис «Критика», 2005. 462 с.
4. Щур І.І. Український комп'ютерний сленг: формування і функціонування: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Київ, 2006. 20 с.
5. Balahur A. Sentiment Analysis in Social Media Texts. Proceedings of the 4th Workshop on Computational Approaches to Subjectivity, Sentiment and Social Media Analysis. Atlanta, Georgia: Association for Computational Linguistics, 2013. P. 120–128.
6. Barrett L.F. Solving the emotion paradox: categorization and the experience of emotion. Personality and Social Psychology Review. 2006. Vol. 10, No. 1. P. 20–46. DOI: 10.1207/s15327957pspr1001_2. PMID: 16430327.
7. Daft R.L., Lengel R.H. Information Richness: A New Approach to Managerial Behavior and Organization Design. Organizational Science. 1986. Vol. 32, No. 5. P. 554–571.
8. Goleman D. Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ. New York: Bantam Books, 1995. 352 p.
9. Mehrabian A. Silent Messages: Implicit Communication of Emotions and Attitudes. Belmont, CA: Wadsworth, 1971. 149 p.
10. Pennebaker J.W. The Secret Life of Pronouns: What Our Words Say About Us. New York: Bloomsbury Press, 2011. URL: https://www.researchgate.net/publication/278400962_The_Secret_Life_of_Pronouns_What_Our_Words_Say_About_Us (дата звернення: 01.12.2024).
11. Walther J.B. Computer-Mediated Communication: Impersonal, Interpersonal, and Hyperpersonal Interaction. Communication Research. 1996. Vol. 23, No. 1. P. 3–43. DOI: 10.1177/009365096023001001.